

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 131 /2019
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Δ')**

Συνεδρίαση της 5^{ης} Ιουνίου 2019

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Χρυσαφούλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλλιά Σκιάνη, Ευστράτιος Συνοίκης, Παναγιώτης Παππάς, Αθανάσιος Θεοχάρης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Χουρμούζη, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. Ε.2242.9-2/69207/30-9-2018 έγγραφο του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής/ Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής/ Κλάδος Β' (Ναυτιλίας)/ Δ/ση Ναυτικής Εργασίας/ Τμήμα 2^ο (Εργασιακών Σχέσεων) .

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται αν η, προβλεπόμενη στη παράγραφο 4 του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, που κυρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/6695/2018/ 25-01-2018 υ.α. (Β' 305), όπως συμπληρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/26670/2018/ 12-04-2018 υ.α. (Β' 1317), διακοπή, εντός του πλοίου ή/και εκτός του πλοίου, του συνεχούς οκτάωρου εργασίας, που πραγματοποιείται μετά την τρίτη και προ της έκτης ώρας αυτού, που δεν μπορεί να υπερβεί τη μία (1) ώρα, για δε τους ναυτικούς πλοίων της γραμμής Κέρκυρα-Ηγουμενίτσα από 1/11/08 δεν είναι λιγότερο από 35 λεπτά, και από 01-11-2018 60 λεπτά, θεωρείται ως χρόνος εργασίας και συνυπολογίζεται στο οκτάωρο ή δεν θεωρείται

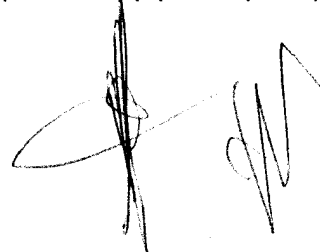
ως χρόνος εργασίας και η διακοπή δεν υπολογίζεται στο οκτάωρο με συνέπεια την παράταση αυτού κατά ισόχρονο διάστημα (της διακοπής) και την ισόχρονη καθυστέρηση έναρξης της υπερωριακής εργασίας.

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ') γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

Στο παραπάνω έγγραφο ερώτημα της υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό και υποβάλλεται το εξεταζόμενο ερώτημα κατ' επίκληση διατάξεων που παρατίθενται στο νομοθετικό πλαίσιο της υπόθεσης:

1. Το Σωματείο Μηχανικών και Κατωτέρων Πληρωμάτων M/S και Π/Θ Κοντινών Αποστάσεων «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ», με την από 05-07-2018 επιστολή του που περιήλθε στη Διεύθυνση Ναυτικής Εργασίας, με το από 06.07.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Πανελλήνιας Ένωσης Ναυτών Εμπορικού Ναυτικού, ερωτά πώς αμείβονται οι ναυτικοί στην Πορθμειακή γραμμή Κέρκυρας - Ηγουμενίτσας και Λευκίμμης μετά το πέρας του συνεχούς οκταώρου, από Δευτέρα έως Παρασκευή, εάν εργαστούν πέραν του οκταώρου (π.χ. 10 ώρες ημερησίως).
2. Ότι σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, που κυρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/6695/2018/ 25-01-2018 υ.α. (Β' 305), όπως αυτή ισχύει, σε σχετικό ερώτημα του Κ.Λ. Κέρκυρας απεστάλη το με ημερομηνία 061402/11-14 σήμα Υ.Ν.Α./Α.Λ.Σ.-ΕΑ.ΑΚΤ./Δ.Ν.ΕΡ. 2° με θέμα: «ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΥΠΕΡΩΡΙΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ ΠΟΡΘΜΕΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ», με το οποίο γνωρίσθηκαν τα κάτωθι: «...α. Σύμφωνα με παρ. 1 άρθρου 6 εν λόγω ΣΣΕ, οι ώρες εργασίας ορίζονται σε σαράντα (40) εβδομαδιαίως, δηλαδή οκτώ ώρες ανά 24ωρο ... β. Σύμφωνα με παρ. 4 παραπάνω άρθρου, το οκτάωρο υπηρεσίας που ορίζεται από την παρ. 1 είναι συνεχές από την ώρα της έναρξης του με μια διακοπή που δεν (αρν) μπορεί να υπερβεί τη μια (01) ώρα...γ. Κατόπιν αυτών και εφόσον δεν (αρν) υφίσταται αντίθετη συμφωνία σύμφωνα με την

οποία η διάρκεια της διακοπής που χορηγείται κατά τα ανωτέρω να θεωρείται ως εργάσιμος χρόνος, που να τεκμαίρεται (π.χ. σχετική καταχώρηση στη σύμβαση ναυτολόγησης ναυτικού), άποψη Υπηρεσίας μας συγκλίνει με θεώρηση ότι η εν λόγω διακοπή δεν συνυπολογίζεται στο οκτάωρο με συνέπεια την παράταση του κατ' αντίστοιχο χρονικό διάστημα και την ισόχρονη καθυστέρηση ενάρξεως της υπερωριακής εργασίας. δ. Συναφώς, επισημαίνεται ότι μετά την έναρξη της υπερωριακής εργασίας σύμφωνα με τα ανωτέρω (ήτοι του πραγματικού χρόνου ο υπολογισμός του οποίου δεν επιδέχεται στρογγυλοποίησης), ο χρόνος υπερωριακής αμοιβής πέραν της ημισείας ώρας λογίζεται ως ολόκληρη ώρα...».

3. Η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρθηκε, όσον αφορά την έννοια των όρων «ώρες εργασίες» και «ώρες ανάπαυσης» στις διατάξεις του άρθρου 8 του Κανονισμού για την εφαρμογή απαιτήσεων της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, που εγκρίθηκε με την κυα 3522.2/08/2013 (Β' 1671), στο π.δ. 152/2003 «Περί οργάνωσης του χρόνου εργασίας των ναυτικών, σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 1999/63/ΕΚ και 1999/95/ΕΚ» (Α' 124), όπως συμπληρώθηκε με το π.δ. 171/2014 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις Οδηγίες 2009/13/ΕΚ (L 124) και 2013/54/ΕΕ (L 329)» (Α' 268) και στο άρθρο 95 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου.

4. Περαιτέρω, η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρθηκε, στο άρθρο 155 του Κανονισμού εσωτερικής υπηρεσίας επί Ελληνικών επιβατηγών πλοίων-πεντακοσίων κόρων ολικής χωρητικότητας (κ.ο.χ.) και άνω, που εγκρίθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή με το β.δ. 683/1960 (Α' 158), και ειδικότερα στην παράγραφο 4 αυτού και στο άρθρο 147 του ίδιου Κανονισμού.

5. Επιπλέον, στο πλαίσιο μελέτης όρων και συνθηκών εργασίας εργαζομένων στη στεριά και χωρίς να παραβλέπεται ειδικό καθεστώς που έχει εφαρμογή σε ναυτικούς δεδομένων των ιδιοτεροτήτων των θαλασσίων μεταφορών, η ερωτώσα υπηρεσία επεσήμανε το άρθρο 4 του π.δ. 88/1999 «Ελάχιστες προδιαγραφές για την οργάνωση του χρόνου εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 93/104/ΕΚ» (Α' 94).

6. Επίσης, επικαλέσθηκε (στα πλαίσια πάντα του χερσαίου εργατικού δικαίου) τις διατάξεις του άρθρου 14 του π.δ. 27/6-4/7/1932 "Κωδικοποίηση των περί οκταώρου εργασίας διατάξεων". Η ερωτώσα υπηρεσία επισημαίνει ότι, για το προσωπικό εμπορικών καταστημάτων, σύμφωνα με την Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας

Εμπορίου, για τα έτη 2002-2003, ρητά ορίζεται σε άρθρο 3 αυτής ότι, στις ειδικότητες όλων των εργαζομένων που υπάγονται σε αυτήν χορηγείται κατά τη διάρκεια της εργασίας τους διάλειμμα είκοσι (20) λεπτών το οποίο θεωρείται κανονικά ως χρόνος εργασίας.

7. Με το ΗΩΠ 051145/05-17 σήμα Υ.ΝΑ.Ν.Π./Α.Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ./Δ.Ν.ΕΡ. 2° προς την Πανελλήνια Ένωση Ναυτών Εμπορικού Ναυτικού με θέμα: «ΥΠΕΡΩΡΙΑΚΗ ΑΜΟΙΒΗ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ ΠΟΡΘΜΕΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ» γνωρίσθηκαν σε αυτή τα κάτωθι:

«-Οι ώρες εργασίας ορίζονται σε σαράντα (40) εβδομαδιαίως, δηλαδή οκτώ ώρες ανά 24ωρο από τη Δευτέρα μέχρι και την Παρασκευή, ενώ το Σάββατο και η Κυριακή θεωρούνται ως ημέρες αργίας [άρθρο 6 παρ. 1],

-Η εργασία Σαββάτου και αργιών αμείβεται υπερωριακώς δηλαδή οι πρώτες τέσσερις ώρες με προσαύξηση 25% και οι επόμενες διπλές [άρθρο 6 παρ. 2 (β)],

-Το οκτάωρο υπηρεσίας που ορίζεται από την παρ. 1 είναι συνεχές από την ώρα της έναρξης του με μια διακοπή που δεν (αρν) μπορεί να υπερβεί τη μια (01) ώρα/// Πάντως η διακοπή αυτή θα πραγματοποιείται μετά την τρίτη και προ της έκτης ώρας του οκταώρου/// Σχετικά δε με τα πλοία της γραμμής Κέρκυρα - Ηγουμενίτσα από 1/11/08 ο χρόνος διακοπής δεν (αρν) θα πρέπει να είναι λιγότερο από 35 λεπτά [άρθρο 6 παρ. 4], και

-Ο ναυτικός που εργάζεται κατά τις ημέρες αργίας δικαιούνται υπερωριακής αμοιβής όπως αυτή ορίζεται στο εδαφ. β της παραγράφου 2 του άρθρου 6 της παρούσης και για όσες ώρες ασχολήθηκε ημερησίως, δηλαδή για τις πρώτες τέσσερις ώρες με προσαύξηση 25% και για τις επόμενες διπλές [άρθρο 10 παρ. 1].

Από τα ανωτέρω γίνεται κατανοητό ότι ρυθμίσεις προρρηθείσας ΣΣΕ που αφορούν σε συνεχές οκτάωρο υπηρεσίας με διακοπή δεν (αρν) φέρεται να αφορούν σε ημέρες αργίας κατά τις οποίες ναυτικοί αμείβονται για όσες ώρες απασχολήθηκαν...».

8. Κατόπιν των ανωτέρω και ενόψει των αιτηθέντων σε επιστολή του εν λόγω σωματείου και ειδικότερα ως προς τον προσδιορισμό του χρόνου έναρξης υπερωριακής εργασίας και κατ' επέκταση αμοιβής των ναυτικών που έχουν εφαρμογή οι όροι της οικείας συλλογικής σύμβασης ναυτικής εργασίας, η ερωτώσα υπηρεσία υπέβαλε το ως άνω ερώτημα.

9. Σχετικά με το ανωτέρω ερώτημα, απευθύνθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία το υπ' αριθμ. πρωτ. 220.1969/Φ. Ερ.101983/31-11-2018 έγγραφο του Γραφείου Νομικού Συμβούλου στο ίδιο υπουργείο, με το οποίο ζητήθηκαν διευκρινίσεις. Το ως άνω έγγραφο έχει, επί λέξει, ως εξής: «Με το σχετικό ερώτημα τίθενται ζητήματα ερμηνείας της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού που κυρώθηκε με την με αριθ. 2242.5-1.6/6695/2018/25-1-2018 υ.α. (Β' 305). Κατόπιν αυτού και λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 6 του ν. 3086/2002, «Τα ερωτήματα της Διοίκησης πρέπει να διαλαμβάνουν πλήρη εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και προσδιορισμό των προβληματισμών της, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, των οποίων ζητείται η ερμηνεία από το Ν.Σ.Κ., προκειμένου να τις εφαρμόσει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της», β) σύμφωνα με το άρθρο 15 της ΣΣΕ «Κάθε αμφισβήτηση ή διαφορά που προκύπτει από την ερμηνεία ή εφαρμογή των όρων της παρούσης Συλλογικής Σύμβασης θα επιλύεται με διαιτησία από Διαιτητική Επιτροπή...», προκειμένου να εκτιμηθεί αν το ερώτημα υποβάλλεται παραδεκτώς, παρακαλούμε να μας γνωρίσετε... ποιά είναι η αρμοδιότητα της υπηρεσίας σας προς άσκηση της οποίας τίθεται το ερώτημα και σε ποιές διατάξεις στοιχειοθετείται, δεδομένου ότι το ερώτημα της Διοικήσεως πρέπει να αναφέρεται σε συγκεκριμένο νομικό προβληματισμό της Διοικήσεως συναρτώμενο με τις αρμοδιότητες που αυτή ασκεί (541/2012 Ολομ ΝΣΚ). Περαιτέρω, και για την περίπτωση που στοιχειοθετείται αρμοδιότητα της Υπηρεσίας, παρακαλούμε: α) να διευκρινισθεί ποιό είναι το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τους όρους εργασίας (διάρκεια εργασίας- διαλείμματα- υπερωρίες – αμοιβή κοκ) των ναυτικών που αφορά η ως άνω Συλλογική Σύμβαση Εργασίας . β) να μας γνωρίσετε αν οι προϊστάσασες ΣΣΕ είχαν αντίστοιχο περιεχόμενο με το άρθρο 6 της ΣΣΕ του ερωτήματος (παρακαλούμε να αποστείλετε αντίγραφα αυτών), γ) να μας γνωρίσετε με ποιό τρόπο έχουν αυτές εφαρμοστεί στο παρελθόν όσο αφορά το θέμα του ερωτήματος και δ) αν υπάρχουν αποφάσεις διαιτητικού οργάνου που να αφορούν την ερμηνεία του σχετικού όρου του άρθρου 6 της ΣΣΕ (ή αντιστοίχου προϊσχυσάντων ΣΣΕ)».

10. Σε απάντηση του ως άνω εγγράφου απεστάλη το με αριθμ πρωτ. 2242.9-2/12458/2019 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, σύμφωνα με το οποίο:

«...αρμοδιότητες της Υπηρεσίας μας καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 13/2018 «Οργανισμός Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής» (Α' 26). Ειδικότερα, σύμφωνα τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 23 αυτού στις αρμοδιότητές μας, που σχετίζονται με θέμα, εμπίπτουν, μεταξύ άλλων, η κύρωση συλλογικών συμβάσεων ναυτικής εργασίας και η προώθηση μέτρων για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στη ναυτική εργασία.

Το οικείο θεσμικό πλαίσιο περί χρόνου εργασίας και ανάπαυσης ναυτικών μνημονεύεται στις παρ. 2.3. έως 2.5. του α' σχετικού [π.δ. 152/2003 (Α' 124), π.δ. 171/ 2014 (Α' 268), κυα υπ' αριθ. 3522.2/08/2013 (Β' 1671), π.δ. 106/ 2013 (Α' 138)], κυρωθείσες δι' αποφάσεων του κ. Υπουργού συλλογικές συμβάσεις].

Όσον αφορά σε προγενέστερες για την οικεία κατηγορία πλοίων συλλογικές συμβάσεις, γνωρίζεται ότι περιεχόμενο του σχετικού όρου, περί διακοπής του συνεχούς οκταώρου εργασίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μία (01) ώρα και πραγματοποιείται μετά την τρίτη και προ της έκτης ώρας του οκταώρου, φέρεται να επαναλαμβάνεται, με την προσθήκη εξειδίκευσης σχετικά με τα πλοία της γραμμής Κέρκυρα - Ηγουμενίτσα. Ειδικότερα, για τα πλοία της γραμμής αυτής από 1.11.2008, ο χρόνος διακοπής δεν θα πρέπει να είναι λιγότερο από 35 λεπτά, ενώ από 01-11-2018 είναι 60 λεπτά.

Εκ του τηρούμενου στην Υπηρεσία μας αρχείου δεν υφίσταται απόφαση διαιτητικού οργάνου, καθώς και σχετικό υλικό περί του τρόπου εφαρμογής του ανωτέρω όρου, χωρίς να παραβλέπεται αναφερόμενη σε α' σχετικό δικαστική απόφαση.»

Νομοθετικό Πλαίσιο

11. Στις διατάξεις του άρθρου 14 του Π.Δ. 27.6./4.7.1932 «Περί Κωδικοποίησης και συμπληρώσεως των περί οκταώρου εργασίας διατάξεων», (Α' 212) ορίζεται:

Άρθρο 14

«Ωραι εργασίας θεωρούνται αι πραγματικά τοιαύται, μη συμπεριλαμβανομένων των διακοπών ή διαλειμμάτων εργασίας. Πάντως δεν θεωρείται διακοπή ή διάλειμμα ή διασωματική ανάγκη απομάκρυνσις εκ της εργασίας ή λόγω καταφανούς κινδύνου αναγκαστική απομάκρυνσις εκ της εργασίας. Δι'ελαφρόν πρόγευμα επιτρέπεται μόνον μια διακοπή, ήτις ουδέποτε υπερβαίνει την 1/2 ώραν. "Αι δια μεσημβρινόν γεύμα

διακοπαί ουδέποτε υπερβαίνουν τις δύο ώρες κατά τον χειμώνα και τις τρεις ώρες κατά το θέρος, εν ουδεμιά δε περιπτώσει είναι μικρότεροι της μιας ώρας. ...».

12. Στις διατάξεις των άρθρων 147 και 155 του β. δ. 683 της 4 Αυγ. /4 Οκτ. 1960 «Περί εγκρίσεως και θέσεως εις εφαρμογήν Κανονισμού εσωτερικής υπηρεσίας επί Ελληνικών επιβατηγών πλοίων πεντακοσίων κ.ο.χ. και άνω» (Α' 158), που επικαλείται η ερωτώσα υπηρεσία, ορίζονται τα εξής:

« Παύσις εργασίας - Έξοδος εις την ξηράν

Άρθρο 147

Μετά την παύσιν της εργασίας κατά τις καθημερινάς, μετά τον καθαρισμόν των διαμερισμάτων ενδιαιτήσεων κατά το απόγευμα του Σαββάτου, ως και καθ' όλην την Κυριακήν και τις εξαιρετέας εορτάς οι Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί και άνδρες καταστρώματος είναι ελεύθεροι να εξέλθωσιν εις την ξηράν, πλην εκείνων, οι οποίοι έχουν ορισθή διά την φύλαξιν και ασφάλειαν του σκάφους και οι οποίοι παραμένουσιν ένδον. Εάν όμως το πλοίον ευρίσκεται ηγκυροβολημένον εις ανοικτόν όρμον ή εις άλλο αγκυροβόλιον ουχί ασφαλές, ουδείς του προσωπικού καταστρώματος επιτρέπεται να εξέλθη, πλην κατόπιν ρητής άδειας του Πλοιάρχου».

« ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ.

Ημέραι αργίας - Υπερωρία - Πρόσθετοι αμοιβαί. Γενικά.

Άρθρον 155.

1. Κατά κανόνα η εργασία του πληρώματος άρχεται την 07.00` ώραν το θέρος και την 08.00` ώραν τον χειμώνα και λήγει την 17.00` με διακοπήν μιας ώρας την μεσημβρίαν διά το γεύμα όταν δε η εργασία άρχεται 07.00` ώραν και με διακοπήν μιας ώρας (08.00` - 09.00`) διά το πρωϊνόν ρόφημα, το δε Σάββατρον λήγει την 13.00` ώραν άνευ διακοπής διά το γεύμα, διεξάγεται δε επί τη βάσει των οικείων ωρολογίων προγραμμάτων εργασίας και πινάκων φυλακών και διαιρέσεως του πληρώματος περί των το κεφάλαιον VI του παρόντος Μέρους. 2. Η έγερσις γίνεται ημίσειαν ώραν τουλάχιστον προ της ενάρξεως της εργασίας διά την ατομικήν ετοιμασίαν και διά το πρωϊνόν ρόφημα, εφ' όσον τούτο προηγείται της εργασίας. 3. Κατά τις προσδιορισμένας ώρας εργασίας, πρέπει πάντες να ευρίσκωνται εις τις διατεταγμένας θέσεις των εν τω πλοίω και να εργάζωνται μετά προθυμίας και αποδοτικότητος εκτός εκείνων, οίτινες έχουσιν άδειαν εξόδου ή

αναπαύσεως ένδον. 4. Αι κατά το παρόν άρθρον καθοριζόμεναι ώραι ενάρξεως, διακοπής και παύσεως εργασίας δύνανται αναλόγως των αναγκών και του είδους της εργασίας, των συνθηκών πλού και των κλιματολογικών συνθηκών του τόπου, ένθα ευρίσκεται το πλοίο, να τροποποιώνται κατά την κρίσιν του Πλοιάρχου, του χρονικού διαστήματος μεταξύ ενάρξεως και παύσεως ταύτης, εξαιρέσει των διακοπών εργασίας λόγω γεύματος και πρωϊνού ροφήματος, διατηρουμένου εις οκτάωρον.»

13. Στις διατάξεις των άρθρων 95, 96, 97 και 135 του νδ 187/1973 (Κώδικας Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου) (Α' 261), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

« ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

Κρατική ρύθμισις συμβάσεως ναυτολογήσεως

Χρόνος εργασίας

Άρθρον 95.

Ως χρόνος εργασίας νοείται το διάστημα κατά το οποίον τα μέλη του πληρώματος υποχρεούνται, συμφώνως προς τον Κανονισμόν Εργασίας επί των εμπορικών πλοίων, τας συλλογικάς συμβάσεις ή διαταγήν ανωτέρου να ασχολούνται επί του πλοίου ή δι' αυτό.

Ανώτατα όρια κανονικού χρόνου εργασίας

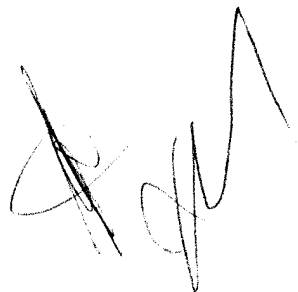
Άρθρον 96.

Τα ανώτατα όρια κανονικού χρόνου εργασίας του πληρώματος εν πλώ κατά τας ημέρας κατάπλου και απόπλου, ως και παραμονής εν λιμένι ή όρμω, δύνανται να ορίζονται διά Π. Διατάγματος, εάν δεν προβλέπουν περί αυτών ο Κανονισμός Εργασίας και αι Συλλογικάί Συμβάσεις.

Ανώτατα όρια προσθέτου χρόνου εργασίας

Άρθρον 97.

Τα πέραν του κανονικού όρια προσθέτου χρόνου εργασίας, η οποία διατάσσεται συνήθως υπό του πλοιάρχου κατά την κρίσιν του, δύνανται να ορίζονται διά Π. Διατάγματος εάν δεν προβλέπουν περί αυτών ο Κανονισμός Εργασίας και αι Συλλογικάί Συμβάσεις.

Καθορισμός καθηκόντων πληρώματος εν λεπτομερεία

Άρθρον 135.

Τα καθήκοντα των μελών του πληρώματος ορίζονται εν ταις λεπτομερείαις, κατά κατηγορίας πλοίων, διά κανονισμών, τιθεμένων διά Π. Διαταγμάτων, εκδιδομένων μετά γνώμην του Συμβουλίου Εμπορικού Ναυτικού.»

14. Στις διατάξεις του άρθρου 57 παρ 1 ν 3816/1958 (περί κυρώσεως Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου) (Α' 32) ορίζονται τα εξής:

« Άρθρον 57

Ο ναυτικός υποχρεούται να εκτελή την υπηρεσίαν του συμφώνως προς τον νόμον, την σύμβασιν ναυτολογήσεως, τους κανονισμούς και τας κρατούσας συνηθείας, υπακούων εν παντί χρόνω εις τας διαταγάς των ιεραρχικώς προϊσταμένων...»

15. Στον ν. 4078/2012 «Κύρωση της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας, 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας» (Α' 179) ορίζεται:

«Πρότυπο Α2.3 - Ώρες εργασίας και ώρες ανάπαυσης

1. Για τους σκοπούς του παρόντος Προτύπου, ο όρος:

(α) ώρες εργασίας σημαίνει το χρόνο στη διάρκεια του οποίου οι ναυτικοί πρέπει να εργάζονται για λογαριασμό του πλοίου,

(β) ώρες ανάπαυσης σημαίνει το χρόνο εκτός των ωρών εργασίας· ο όρος αυτός δεν περιλαμβάνει τα σύντομα διαλείμματα.»

16. Στο άρθρο 8 της υπ' αριθμ. 3522.2/08/2013 Κ.Υ.Α. των Υπουργών Υγείας – Ναυτιλίας και Αιγαίου, (Β' 1671) "Κανονισμός για την εφαρμογή απαιτήσεων της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας" ορίζεται:

«Άρθρο 8

"Ώρες εργασίας και ώρες ανάπαυσης"

1. Με το παρόν άρθρο καθορίζονται τα περί οργάνωσης του χρόνου εργασίας και ανάπαυσης των ναυτικών στο πλοίο, υπό την επιφύλαξη απαιτήσεων της νομοθεσίας για την εφαρμογή της Δ.Σ. STCW και αυτής περί μεγίστου χρόνου απασχόλησης πληρωμάτων Ε/Γ και Ε/Γ-Ο/Γ ταχυπλόων πλοίων που εκτελούν πλόες εσωτερικού και εμπίπτουν στην εφαρμογή του Κώδικα Ταχυπλόων Πλοίων του Διεθνούς Ναυτιλιακού

Οργανισμού (ΙΜΟ) ή του Κώδικα Δυναμικώς Υποστηριζόμενων Σκαφών του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ).

2. Για την εφαρμογή του παρόντος, ο όρος: α) «ώρες εργασίες» σημαίνει το χρόνο κατά τη διάρκεια του οποίου ο ναυτικός υποχρεούται να εργάζεται για λογαριασμό του πλοίου. β) «ώρες ανάπαυσης» σημαίνει το χρόνο εκτός των ωρών εργασίας. Ο όρος αυτός δεν περιλαμβάνει τα σύντομα διαλείμματα.

3. Υπό την επιφύλαξη των παραγράφων 5 και 6, το σύνηθες πρότυπο ωράριο εργασίας ναυτικού βασίζεται, κατά κανόνα, σε εργάσιμη ημέρα οκτώ ωρών με μια ημέρα ανάπαυσης την εβδομάδα και με ανάπαυση κατά τις δημόσιες αργίες. Με συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας μπορούν να καθορίζονται τα ανώτατα όρια του κανονικού χρόνου εργασίας των ναυτικών στη βάση του προτύπου που καθορίζεται στον παρόν άρθρο. 4. Εντός των ορίων των παραγράφων 5 έως 6, ο πλοιοκτήτης εφαρμόζει για την οργάνωση του προγράμματος εργασίας σχήμα ελαχίστου αριθμού ωρών ανάπαυσης, ο οποίος παρέχεται σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. 5. Τα όρια των ωρών ανάπαυσης έχουν ως ακολούθως: α. δέκα (10) ώρες μέσα σε οποιαδήποτε περίοδο είκοσι τεσσάρων (24) ωρών και β. εβδομήντα επτά (77) ώρες μέσα σε οποιαδήποτε περίοδο επτά (07) ημερών. 6. Οι ώρες ανάπαυσης δεν μπορεί να διαιρούνται σε περισσότερες από δύο περιόδους, η μία από τις οποίες διαρκεί τουλάχιστον έξι (06) ώρες, ενώ το διάστημα μεταξύ διαδοχικών περιόδων ανάπαυσης δεν υπερβαίνει τις δεκατέσσερις (14) ώρες. 7. Τα προβλεπόμενα γυμνάσια στο πλοίο διεξάγονται κατά τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται η διακοπή των περιόδων ανάπαυσης και να μην προξενείται κόπωση. 8. Στην περίπτωση που ναυτικός ευρίσκεται σε άμεση διάθεση, όπως στην περίπτωση αστελέχωτου μηχανοστασίου, λαμβάνει επαρκή αντισταθμιστική περίοδο ανάπαυσης εάν η κανονική περίοδος ανάπαυσης του διαταράσσεται από κλήσεις για εργασία. 9. Σε περίπτωση διακοπής της ανάπαυσης για τους λόγους των παραγράφων 7 και 8 και εφόσον το θέμα δεν ρυθμίζεται διαφορετικά από τυχόν ισχύουσα συλλογική σύμβαση ναυτικής εργασίας που έχει εφαρμογή, επαρκής αντισταθμιστική περίοδος ανάπαυσης παρέχεται εντός ενός (01) μηνός. 10... 19...»

17. Στο άρθρο 3 περιπτ. β) εδαφ. α' του Π.Δ. 152/2003, (Α' 124) «Περί οργάνωσης του χρόνου εργασίας των ναυτικών, σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 1999/63/ΕΚ και

1999/95/ΕΚ», ως ίσχυε προ της καταργήσεώς του από το άρθρο 8 του Π.Δ. 171//2014, (Α' 2680), οριζόταν:

«Άρθρο 3

Για την εφαρμογή του Μέρους Ι,

α) ο όρος "ώρες εργασίες" σημαίνει το χρόνο στη διάρκεια του οποίου πρέπει ο ναυτικός να εργάζεται για λογαριασμό του πλοίου

β) ο όρος "ώρες ανάπαυσης" σημαίνει το χρόνο εκτός των ωρών εργασίας. Ο όρος αυτός δεν περιλαμβάνει τα σύντομα διαλείμματα γ) ...»

18. Στις διατάξεις των άρθρων 1 και 5 παρ 1 του α.ν. 3276/1944 «περί Συλλογικών Συμβάσεων εν τη ναυτική εργασία», (Α' 24) (Αναδημ. ΦΕΚ 172 της 6 Ιουλ. 1945), όπως ισχύουν μετά την αντικατάσταση της παραγράφου 4 του άρθρου 1, (η οποία είχε προστεθεί με το άρθρο πρώτο υποπαρ.ΣΤ.3 Ν.4254/2014, Α' 85), με το άρθρο 38 παρ.1 Ν.4262/2014, Α' 114) και την προσθήκη του δεύτερου εδαφίου της παρ.1 του άρθρου 5 με το άρθρο 38 παρ.2 Ν.4262/2014, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1.

1. Δύνανται να συνάπτονται συλλογικά συμβάσεις μεταξύ οργανώσεων εφοπλιστών και εργατών θαλάσσης εκ των κρινομένων ελευθέρως υπό του Υπουργού της Εμπορικής Ναυτιλίας ως περισσότερον αντιπροσωπευτικών καθορίζουσαι τον μισθόν, τα πολιτικά επιδόματα, την αποταμίευσιν, ως και τας πάσης φύσεως προσθέτους εκ της συμβάσεως ναυτολογίας αμοιβάς, ων ο εργάτης θαλάσσης θα δικαιούται αναλόγως προς τον βαθμόν, την ειδικότητα και την κατηγορίαν εις την οποίαν το πλοίον ανήκει.

2. Διά των ιδίων συμβάσεων δύνανται να ρυθμίζονται και οι όροι ναυτολογήσεως και εργασίας επί των πλοίων η σύνθεσις του πληρώματος αυτών και ζητήματα αφορώντα την ενδιαίτησιν των ανδρών εν τοις πλοίοις, ως και ο τρόπος επιλύσεως των παρουσιαζομένων διαφορών μεταξύ πληρώματος, πλοιάρχων και εφοπλιστών δι' επιτροπών διαιτησίας.

3...«4.α) Προκειμένου περί Επιβατηγών και Επιβατηγών-Οχηματαγωγών πλοίων που εκτελούν δρομολογιακούς πλόες μεταξύ λιμένων στην ημεδαπή, κάθε θέμα από τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, που δύναται να καθορίζεται με

συλλογική σύμβαση, επιτρέπεται να ρυθμίζεται και με επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις.

β) Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, οι επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας υπερισχύουν των αντίστοιχων συλλογικών συμβάσεων εργασίας, ανεξαρτήτως εάν περιλαμβάνουν όρους που αποκλίνουν από αυτούς των αντίστοιχων συλλογικών συμβάσεων εργασίας με την επιφύλαξη των διεθνών Συμβάσεων που έχουν κυρωθεί.

Άρθρο 5.

1. Συλλογικά συμβάσεις συναφθείσαι συμφώνως προς τους ορισμούς του παρόντος νόμου, εφ' όσον ήθελον κυρωθή δι'αποφάσεως του Υπουργού της Εμπορικής Ναυτιλίας, θεωρούνται ισχυραί και δεσμεύουσι κατά την εν αυταίς χρονικήν διάρκειαν και οιασδήποτε τυχόν άλλας υφισταμένας εργοδοτικές ή εργατικές οργανώσεις ως και άπαντας εν γένει τους Ελληνας πλοιοκτήτας και εργάτας θαλάσσης πληρώματα πλοίων ανηκόντων εις την κατηγορίαν, ήτις προεβλέφθη υπό των συλλογικών συμβάσεων.

«Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής και προκειμένου περί Επιβατηγών και Επιβατηγών-Οχηματαγωγών πλοίων που εκτελούν δρομολογιακούς πλόες μεταξύ λιμένων στην ημεδαπή, συλλογικές συμβάσεις που έχουν συναφθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στον παρόντα νόμο, εφόσον ήθελε με απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου να κυρωθούν, θεωρούνται ισχυρές και δεσμεύουν κατά την αναφερόμενη σε αυτές χρονική διάρκεια μόνο τους πλοιοκτήτες και τους ναυτικούς που είναι μέλη των συμβαλλόμενων οργανώσεων με την επιφύλαξη των Διεθνών Συμβάσεων που έχουν κυρωθεί.» (** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.1 προστέθηκε με το άρθρο 38 παρ.2 Ν.4262/2014, ΦΕΚ Α 114/10.5.2014.) 2. ...».

19. Στις διατάξεις των άρθρων 6, 15 και 16 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, έτους 2018¹, η οποία κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 2242.5-1.6/88047/2018 απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας (Β' 5592) που έλαβε υπόψη

¹ Όμοιου περιεχομένου διατάξεις με αυτές του άρθρου 6 παρ 1 και 4 έχουν και προηγούμενες ΣΣΕ Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού κυρωθείσες από τον αρμόδιο υπουργό, ετών 1999 (Β' 1597), 2005 (Β' 1286), 2006 (Β' 1428), 2007 (Β' 1720), 2008 (Β' 1876), 2009 (Β' 1872), 2014 (Β' 2500), 2017 Β' 355.

μεταξύ άλλων- τις διατάξεις των άρθρων 1 και 5 παρ 1 του α.ν. 3276/1944 «περί Συλλογικών Συμβάσεων εν τη ναυτική εργασία», ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 6

«ώρες εργασίας - υπερωριακή αμοιβή

1. Οι ώρες εργασίας ορίζονται σε σαράντα (40) εβδομαδιαίως, δηλαδή οκτώ ώρες ανά 24ωρο από τη Δευτέρα μέχρι και την Παρασκευή, ενώ το Σάββατο και η Κυριακή θεωρούνται σαν ημέρες αργίας.

2.α. Για κάθε εργασία που εκτελείται από το ναυτικό πέραν του ως άνω καθοριζομένου ωραρίου καταβάλλεται υπερωριακή αμοιβή η οποία υπολογίζεται ίση προς το 1/173 του μηνιαίου μισθού ενεργείας ως ούτος καθορίζεται στο άρθρο 1 για κάθε ώρα υπερωριακής απασχόλησης, προσαυξημένου για το πρώτο τετράωρο κατά ποσοστό (25%) είκοσι πέντε τοις εκατόν και για το δεύτερο τετράωρο κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%).β. Η εργασία Σαββάτου και αργιών αμείβεται υπερωριακώς δηλαδή οι πρώτες τέσσερις ώρες με προσαύξηση 25% και οι επόμενες διπλές. 3. α. Επίδομα Κυριακών. Σε όλους τους ναυτολογημένους ναυτικούς, για τις διανυόμενες μηνιαίως Κυριακές αργίες εν πλω και στο λιμάνι, καταβάλλεται ιδιαίτερη αμοιβή υπό τύπο επιδόματος δια τις μέχρι οκταώρου εργασίας κατά Κυριακή, ανερχόμενη μηνιαίως σε ποσοστό είκοσι δύο τοις εκατό (22%) επί του μισθού ενεργείας που προβλέπεται από το άρθρο 1 παρ. 1 της παρούσας σύμβασης. Διευκρινίζεται ότι το επίδομα αυτό θα καταβάλλεται σε όλο το πλήρωμα και για όλες τις Κυριακές, ανεξαρτήτως παροχής εκ μέρους αυτού ή μη υπηρεσίας.β. Στη άνω α περίπτωση, για την πέραν του οκταώρου απασχόληση καταβάλλεται στο πλήρωμα διπλή υπερωριακή αμοιβή, δηλαδή το ωρομίσθιο (1/173 του μισθού ενεργείας) αυξημένο κατά 100%.

4. Το οκτάωρο υπηρεσίας που ορίζεται από την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου είναι συνεχές από την ώρα της έναρξης του με μια διακοπή που δεν μπορεί να υπερβεί τη μία (1) ώρα. Πάντως η διακοπή αυτή θα πραγματοποιείται μετά την Τρίτη και προ της έκτης ώρας του οκταώρου.

Σχετικά με τα πλοία της γραμμής Κέρκυρα-Ηγουμενίτσα από 1/11/2008 ο χρόνος διακοπής δεν θα πρέπει να είναι λιγότερο από 35 λεπτά, και από 01-11-2018 θα είναι 60 λεπτά. 5...

ΑΡΘΡΟ 15

ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Κάθε αμφισβήτηση ή διαφορά που προκύπτει από την ερμηνεία ή εφαρμογή των όρων της παρούσας Συλλογικής Σύμβασης θα επιλύεται με διαιτησία από Διαιτητική Επιτροπή που θ' αποτελείται: α. Από τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Ναυτικής Εργασίας του ΥΝ και ΝΠ ως Πρόεδρο. β. Από δύο πλοιοκτήτες που ορίζονται από την Ένωση Πορθμείων Εσωτερικού και γ. Από δύο ναυτικούς που ορίζονται από τον Γενικό Γραμματέα της ΠΝΟ.

ΑΡΘΡΟ 16

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Συμφωνείται η συγκρότηση επιτροπής από τα δύο μέρη η οποία θέλει προβεί μέσα στο συντομότερο χρόνο και πάντως εντός του έτους στην εξέταση θεμάτων που έχουν ανακύψει σχετικά με την εφαρμογή των τακτικών και εκτάκτων δρομολογίων των πλοίων. 9...»

Ερμηνεία διατάξεων

20. Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών, που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

21. Η σύμβαση εξηρημένης εργασίας μεταξύ του μέλους του πληρώματος και της ναυτιλιακής επιχείρησης (δηλ. η σύμβαση ναυτικής εργασίας), εμφανίζει ιδιορρυθμίες που προκύπτουν από το είδος, τις συνθήκες και το σκοπό της παρεχόμενης εργασίας. Οι ιδιορρυθμίες αυτές συνίστανται στην ανάγκη ασφαλούς διεξαγωγής του πλου και της μεταφοράς προσώπων ή πραγμάτων, στην ανάγκη συγκρότησης του πληρώματος από πρόσωπα που διαθέτουν ορισμένα προσόντα, στη διασφάλιση υγιεινών και ασφαλών συνθηκών εργασίας μέσα στο πλοίο κ.ο.κ. Οι παραπάνω ιδιορρυθμίες επέβαλαν τη θέσπιση ειδικών διατάξεων για τη σύμβαση ναυτικής εργασίας. Η σύμβαση ναυτικής εργασίας διέπεται κατά βάση από τα άρθρα 53-83 του ΚΙΝΔ, τα άρθρα 87-103 του ΚΑΝΔ και από ένα πλέγμα διατάξεων νόμων, διαταγμάτων, κανονισμών, ΣΣΕ. Οι

διατάξεις αυτές συγκροτούν το ναυτικό εργατικό δίκαιο. Συμπληρωματικά ισχύουν οι διατάξεις του ΑΚ που ανταποκρίνονται στην ιδιομορφία της ναυτικής εργασίας, διατάξεις διαφόρων νόμων, και πολλές διεθνείς συμβάσεις εργασίας που θεσπίζουν μέτρα προστασίας υπέρ των ναυτικών. Πολλές άλλες όμως διατάξεις του χερσαίου εργατικού δικαίου δεν έχουν εφαρμογή στη σύμβαση ναυτικής εργασίας, όπως π.χ. οι διατάξεις για τα χρονικά όρια εργασίας, την υπερεργασία, τις νόμιμες και παράνομες υπερωρίες κ.α. (βλ. Γ. Λεβέντη – Κ. Παπαδημητρίου «ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ» Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας 2011, σελ. 95 επομ.).

22. Η θεμελιώδης υποχρέωση που απορρέει για τον ναυτικό από τη σύμβαση ναυτολογήσεως είναι να εκτελεί την υπηρεσία για την οποία προσλήφθηκε (άρθρο 57 παρ 1 ΚΙΝΔ). Το ειδικότερο περιεχόμενο της υποχρέωσης αυτής καθορίζεται από τον νόμο, τους κανονισμούς, τη σύμβαση ναυτολογήσεως, τις συλλογικές συμβάσεις, τις κρατούσες ναυτιλιακές συνήθειες (άρθρα 57 παρ 1 ΚΙΝΔ, 135, 95 ΚΔΝΔ). Εξάλλου, ποικίλλει ανάλογα με την κατηγορία του πλοίου και την ειδικότητα και τον βαθμό του ναυτικού. (βλ Κιάντου – Παμπούκη «Ναυτικό Δίκαιο» Έκδοση Τρίτη 1992 σελ. 188 και Κοροτζί «Ναυτικό Δίκαιο (κατ' άρθρο Ερμηνεία του ΚΙΝΔ και κυριοτέρων νεοτέρων νομοθετημάτων και διεθνών συμβάσεων)», 2004 σελ. 316. και Καμβύση, σύμφωνα με τον οποίο, η παροχή των υπηρεσιών γίνεται, κατά το άρθρο 57 εδ. 1 του ΚΙΝΔ, σύμφωνα με τους αναγκαστικού δικαίου κανόνες, τις ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις εργασίας ναυτικών, τους κανονισμούς εργασίας, και κατά τους όρους της συμβάσεως, συμπληρουμένων εκ των επαγγελματικών συνηθειών και των κρατουσών τοπικών συνθηκών. Δημητρίου Καμβύση «Ναυτεργατικόν Δίκαιον» 1977, σελ. 111).

23. Ο Κ.Ι.Ν.Δ. δεν περιέχει διατάξεις που να ρυθμίζουν το ωράριο εργασίας και την υπερωριακή εργασία στο πλοίο. Το ωράριο των ναυτικών καθορίζεται από τον Κ.Δ.Ν.Δ. (άρθρα 95-100), τους κανονισμούς εργασίας και κυρίως από τις συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας. Σύμφωνα με τις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται τα τελευταία χρόνια, οι ώρες εργασίας των ναυτικών είναι 8 ημερησίως και 40 εβδομαδιαίως, από τη Δευτέρα έως την Παρασκευή, ενώ τα Σάββατα και οι Κυριακές θεωρούνται αργίες. Ωστόσο, τα μέλη του πληρώματος είναι υποχρεωμένα να παρέχουν την εργασία τους τα Σάββατα και τις Κυριακές, προκειμένου το πλοίο να λειτουργεί συνεχώς κατά το ταξίδι. Η Ελλάδα κύρωσε με το ν. 2974/01 την 18^η Διεθνή Σύμβαση Εργασίας, που περιέχει όρια

στις ώρες εργασίας των ναυτικών και σημαντικές προστατευτικές διατάξεις για την επάνδρωση και την ασφάλεια των εμπορικών πλοίων. (βλ Κοροτζή «Ναυτικό Δίκαιο, κατ' άρθρο Ερμηνεία του ΚΙΝΔ και κυριοτέρων νεοτέρων νομοθετημάτων και διεθνών συμβάσεων», 2004 σελ. 318). Με το ν. 4078/2012 κυρώθηκε η Σύμβαση Ναυτικής Εργασίας 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (με την οποία αναθεωρήθηκε η προαναφερθείσα).

24. Η ναυτική συνήθεια χρησιμοποιείται για την ερμηνεία και τη συμπλήρωση της βούλησης των συμβαλλομένων όταν στην σύμβαση υπάρχουν ασάφειες ή κενά (βλ. Κιάντου – Παμπούκη «Ναυτικό Δίκαιο» Έκδοση Τρίτη 1992, σελ. 24).

25. Το δίκαιο των Συλλογικών Συμβάσεων ναυτικών εμφανίζει διαφορές από το γενικό δίκαιο των Συλλογικών Συμβάσεων. Οι Συλλογικές Συμβάσεις ναυτικών συνάπτονται βάσει ιδιαίτερου νόμου, του α.ν. 3276/1944 και δεσμεύουν συνεπεία του άρθρου 5 του εν λόγω νόμου οιασδήποτε τυχόν άλλες, πλην των συμβληθεισών², εργατικές και εργοδοτικές οργανώσεις, πλοιοκτήτες και εργάτες θαλάσσης, αρκεί να κυρωθούν με απόφαση του ΥΕΝ που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. (βλ. Αθανασίου Βερνάδου «Το δίκαιον της ναυτικής εργασίας» 1980 σελ. 87 επομ., 819/2000 ΕΦ ΠΕΙΡ δημοσ. ΝΟΜΟΣ.). Δια των Συλλογικών Συμβάσεων ναυτικών θεσπίζονται και όροι εργασίας. (βλ Αθανασίου Βερνάδου ένθα ανωτέρω).

26. Κατά τη συζήτηση ενώπιον του Τμήματος επί του ερωτήματος που υποβλήθηκε, διατυπώθηκαν δύο γνώμες:

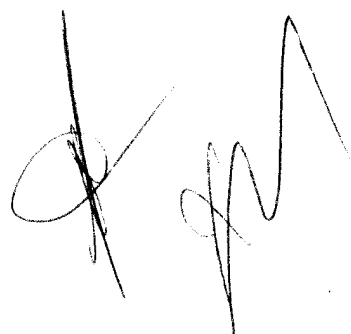
Η γνώμη της **πλειοψηφίας**, η οποία απαρτίσθηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος, Χρυσάφουλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ., τον Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ., και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Αικατερίνη Γρηγορίου, Ευστράτιο Συνοίκη, Παναγιώτη Παππά και Αθανάσιο Θεοχάρη, (με την οποία συντάχθηκε η Πάρεδρος ΝΣΚ Αικατερίνη Χουρμούζη), δέχθηκε ότι, ενόψει των ανωτέρω [άρθρο 6 της ΣΣΕ 2018 και άρθρο 8 της υπ' αριθμ. 3522.2/08/2013 Κ.Υ.Α. των Υπουργών Υγείας – Ναυτιλίας και Αιγαίου, (Β' 1671) "Κανονισμός για την εφαρμογή απαιτήσεων της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας"], ο ημερήσιος χρόνος απασχόλησης των ναυτικών οι οποίοι εκτελούν πλόες

² Με την εξαίρεση που εισήχθη με το άρθρο 38 παρ. 2 ν 4262/2014 (Α' 114) όσον αφορά την κατηγορία των Επιβατηγών και Επιβατηγών – Οχηματαγωγών πλοίων που εκτελούν δρομολογιακούς πλόες μεταξύ λιμένων στην ημεδαπή.

των πληρωμάτων που εργάζονται στα πλοία Πορθμεία και Οχηματαγωγά, που εκτελούν τοπικές διαπορθμεύσεις μεταξύ λιμένων εσωτερικού, αποστάσεως μέχρι τριάντα (30) ναυτικών μιλίων, από αφετηρίας μέχρι προορισμού, είναι 8 ώρες ημερησίως. Οι ώρες αυτές απασχόλησης είναι "συνεχείς", ήτοι σημαίνει, ότι ο ναυτικός απασχολείται χωρίς ενδιάμεσα διαλείμματα για ανάπαυση εκτός από χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβεί την μία (1) ώρα, η οποία ώρα διακοπής κατά την διατύπωση της παρ. 4 του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, έτους 2018, «θα πραγματοποιείται μετά την τρίτη και προ της έκτης ώρας του οκτώωρου». Από την διατύπωση αυτή σαφώς προκύπτει, ότι ο χρόνος της διακοπής δεν προσμετράται στον χρόνο της οχτάωρης συνεχούς απασχόλησης των ναυτικών, οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προμνησθείσης Σ.Σ.Ε., (πρβλ.994/1989 Εφετείου Πειραιά), αφού: α) Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 της ανωτέρω Σ.Σ.Ε. και του άρθρου 8 παρ.3 της υπ' αρ. 3522.2/08/2013 Κ.Υ.Α., η απασχόληση των ναυτικών που εργάζονται στα πορθμεία εσωτερικού είναι οχτάωρη, γεγονός το οποίο σημαίνει, πως ο πραγματικός χρόνος απασχόλησης αυτών, χωρίς τον χρόνο ανάπαυσης, είναι 8 ώρες, β) η χορήγηση του χρόνου διακοπής θα γίνεται χρονικώς μεταξύ της τέταρτης και πέμπτης ώρας απασχόλησης, οπότε συνάγεται ότι ο χρόνος διακοπής δεν περιλαμβάνεται στις ώρες αυτές απασχόλησης, αλλά απλώς καθορίζεται ο χρόνος που πρέπει υποχρεωτικώς να χορηγηθεί ο χρόνος διακοπής σε σχέση με τις ώρες απασχόλησης και γ) ρητώς ορίζεται στο άρθρο 8 παρ.2 περιπτ. β' της υπ' αριθμ. 3522.2/08/2013 Κ.Υ.Α. ότι μόνο τα σύντομα διαλείμματα θεωρούνται ως χρόνος απασχόλησης του ναυτικού και επομένως-εξ αντιδιαστολής- όχι τα διαλείμματα μεγάλου χρονικού διαστήματος, όπως το υπό κρίση. Εξάλλου, από τις διατάξεις της ανωτέρω Σ.Σ.Ε. δεν ορίζεται ρητώς, ούτε άλλωστε προκύπτει, πως ο χρόνος διακοπής θα προσμετράται στον χρόνο εργασίας των ναυτικών.

27. Συνεπώς, κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, ο χρόνος διακοπής της ως άνω Σ.Σ.Ε. αποτελεί χρόνο ανάπαυσης, κατά την έννοια του άρθρου 8 παρ.2 περιπτ. α' της υπ' αριθμ. 3522.2/08/2013 Κ.Υ.Α., του Κανονισμού Α 2.3. παρ.1 περιπτ. β) εδαφ. α' του ν. 4078/2012, «Κύρωση της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας, 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας» (Α' 179), καθώς και του άρθρου 3 περιπτ. β) εδαφ. α' του Π.Δ. 152/2003, (Α' 1240) «περί οργάνωσης του χρόνου εργασίας των ναυτικών, σε

συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 1999/63/ΕΚ και 1999/95/ΕΚ», ως ίσχυε προ της καταργήσεώς του από το άρθρο 8 του Π.Δ. 171//2014, (Α' 2680), και την αντικατάστασή του από την προαναφερθείσα Κ.Υ.Α. και δεν προσμετράται στον χρόνο απασχόλησης των πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού. Τυχόν, δέ, αντίθετη ερμηνεία, ότι ο χρόνος διακοπής προσμετράται στον χρόνο απασχόλησης θα οδηγούσε σε προδήλως άτοπα αποτελέσματα, καθ' όσον ο πραγματικός χρόνος απασχόλησης των εν λόγω πληρωμάτων θα μειωνόταν κάτω των 8 ωρών, αναλόγως του χρόνου ανάπαυσης, και στην περίπτωση των πληρωμάτων που εκτελούν πλόες με τα πλοία της γραμμής Κέρκυρα-Ηγουμενίτσα από 1.11.2018 ο χρόνος απασχόλησης θα ήταν μόνο 7 ώρες, ενώ η τυχόν απασχόληση κατά το προβλεπόμενο νόμιμο ωράριο των 8 ωρών θα είχε πάντοτε ως συνέπεια την ισόχρονη με τον χρόνο της διακοπής υπερωριακή απασχόληση των ναυτικών, γεγονός που προδήλως είναι εκτός της βούλησης των συμβαλλομένων στην ανωτέρω Σ.Σ.Ε. Επισημαίνεται επιπρόσθετα, πως το ανωτέρω συμπέρασμα είναι σύμφωνο και με τα γενόμενα δεκτά στο χερσαίο εργατικό δίκαιο, όπου σύμφωνα με το άρθρο 14 του Π.Δ. 27.6./4.7.1932, «Περί Κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως των περί οκταώρου εργασίας διατάξεων», (Α' 212), ως ώρες εργασίας θεωρούνται μόνο οι πραγματικές ώρες απασχόλησης, χωρίς να περιλαμβάνονται σ' αυτές (ώρες εργασίας) οι διακοπές ή τα διαλείμματα, τα οποία δεν αποτελούν χρόνο εργασίας (Α.Π. 1087/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) με συνέπεια να μην δύναται να γίνει λόγος για υπερωριακή απασχόληση με τον συνυπολογισμό του χρόνου διαλειμμάτων ή διακοπών εργασίας στον χρόνο εργασίας. [βλ. Λεβέντη – Κ. Παπαδημητρίου «ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ» Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας 2011, σελ. 381, σύμφωνα με τον οποίο, δεν αποτελούν χρόνο εργασίας οι διακοπές ή τα διαλείμματα εργασίας, εκτός αν έχει συμφωνηθεί κάτι αντίθετο είτε με συμφωνία μεταξύ εργοδότη- εργαζομένων, είτε με νόμο ή συλλογική ρύθμιση (ΣΣΕ ή ΔΑ)]. Επομένως, ο προβλεπόμενος στην παράγραφο 4 του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, που κυρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/6695/2018/ 25-01-2018 υ.α. (Β' 305), όπως συμπληρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/26670/2018/ 12-04-2018 υ.α. (Β' 1317) χρόνος διακοπής του συνεχούς οκταώρου εργασίας, δεν θεωρείται ως χρόνος εργασίας και δεν συνυπολογίζεται στο οκτάωρο.

28. Κατά τη γνώμη της **μειοψηφίας**, η οποία απαρτίσθηκε από τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Γεώργιο Κανελλόπουλο και Γαρυφαλλιά Σκιάνη, κατά την ερμηνεία της διάταξης της παραγράφου 4 του άρθρου 6 της ανωτέρω Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού πρέπει να ληφθεί υπόψη ο ειδικός χαρακτήρας και οι ιδιορρυθμίες της σύμβασης ναυτικής εργασίας, της οποίας αποτελεί μέρος, οι οποίες και αναφέρονται στην παραπάνω σκέψη 21. Στο πλαίσιο αυτό, υπέρ της ερμηνείας, ότι ο ωριαίος χρόνος διακοπής που οριοθετείται χρονικά μετά την τρίτη και προ της έκτης ώρας του συνεχούς οκτάωρου αποτελεί μέρος αυτού και όχι εξαιρούμενο αυτού «σύντομο» διάλειμμα, συνηγορεί τόσο το γράμμα της ερμηνευόμενης διάταξης, δεδομένου ότι η πρόθεση «με» συνδέει το συνεχές ωράριο με τη διακοπή, ώστε να αποτελούν μαζί ένα ενιαίο σύνολο, όσο και οι σκοποί της ασφαλούς ναυσιπλοΐας και μεταφοράς προσώπων και πραγμάτων που προϋποθέτουν και επιβάλλουν την υποχρεωτική για τα μέρη της σ.σ.ε. αναγνώριση της ανάγκης παροχής της επίμαχης ωριαίας διακοπής της εργασίας του ναυτικού, η οποία προσμετράται στο συνεχές οκτάωρο.

29. Λόγω, όμως, της μείζονος σπουδαιότητας και του γενικότερου ενδιαφέροντος των ζητημάτων που ανέκυψαν, το Τμήμα αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, η οποία απαρτίσθηκε από τους Χρυσαφούλα Αυγερινού, Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, Αντιπροέδρους Ν.Σ.Κ., και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Γεώργιο Κανελλόπουλο, Γαρυφαλλιά Σκιάνη και Παναγιώτη Πατπά, την παραπομπή του ερωτήματος στην Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

Απάντηση

30. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ')

α) Γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι ο προβλεπόμενος στην παράγραφο 4 του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Πληρωμάτων Πορθμείων Εσωτερικού, που κυρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/6695/2018/ 25-01-2018 υ.α. (Β' 305), όπως συμπληρώθηκε με την αριθμ. 2242.5-1.6/26670/2018/ 12-04-2018 υ.α. (Β' 1317) χρόνος διακοπής του συνεχούς οκτάωρου εργασίας, δεν θεωρείται ως χρόνος εργασίας και δεν συνυπολογίζεται στο οκτάωρο,

β) Παραπέμπει το ερώτημα στην Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

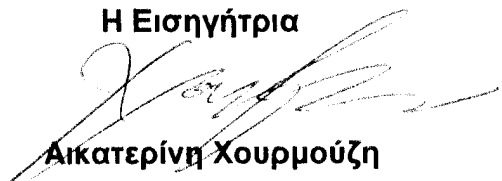
Θ Ε Ω Ρ Η Θ Η Κ Ε

Αθήνα, 28 Ιουλίου 2019

Η Πρόεδρος του Δ' Τμήματος

Χρυσάφουλα Α. Αυγερινού,
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Αικατερίνη Χουρμούζη
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.